

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПОДАТКІВ І ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ**

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**ВІЗНЕ МИТО: ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ВПЛИВ НА
РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

Студентки 5 курсу групи ФМОм-12
Спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит»
Фахового спрямування «Фінанси у системі
митних органів»

Калугіної Лілії Олександрівни

Керівник: викладач

Титор В.Й.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії: _____

Тернопіль – 2016 рік

План

Вступ

1. Поняття ввізного мита та його регулююче значення.
2. Практика адміністрування ввізного мита в Україні.
3. Шляхи активізації регулюючого потенціалу ввізного мита в умовах Євроінтеграційних процесів.

Висновки

Список використаних джерел

Зміст

Вступ.....	4
1. Поняття ввізного мита та його регулююче значення.....	6
2. Практика адміністрування ввізного мита в Україні.....	18
3. Шляхи активізації регулюючого потенціалу ввізного мита в умовах Євроінтеграційних процесі.....	23
Висновки.....	35
Список використаних джерел.....	37

Вступ

В умовах реформування економіки України мито є найважливішим інструментом зовнішньоторгової політики держави, що використовується з метою обмеження ввезення іноземних товарів, захисту та заохочення розвитку вітчизняного виробництва, стимулювання вивезення національних товарів.

Введення мита може мати декілька цілей, серед яких фіскальні, економічні та політичні. На відміну від інших податків, стягнення мита здійснюється не тільки і не стільки з фіскальною метою (формування дохідної частини бюджету), скільки спрямоване в основному на формування раціональної структури експорту й імпорту в умовах відсутності прямого втручання держави до цієї сфери. Метою введення мита може бути здійснення економічного тиску на відповідні держави або створення режиму найбільшого сприяння за політичними мотивами.

В економічно розвинених країнах найбільш розповсюдженим є мито, що стягується з товарів, ввезених до країни, тобто регулюванню підлягає тільки імпорт. Експорт товарів регулюється, як правило, лише в країнах з невисоким рівнем економічного розвитку.

Товари і предмети, які ввозяться до митної території України та вивозяться за межі цієї території, підлягають накладенням мита.

В залежності від напрямку руху товару в Україні застосовується ввізне та вивізне мито.

Ввізне мито – це мито, яке стягується митницями при надходженні іноземних товарів на внутрішній ринок.

Вивізне мито – це мито, яке нараховується на товари та інші предмети при їх вивезенні за межі митної території України. Воно застосовується в деяких країнах і встановлюється на певний строк, як правило, в разі нестачі сировини в країні.

Ввізне мито впливає на життєвий рівень у державі, особливо на споживачів імпортової продукції, а також на державний бюджет, виробників, та на світову економіку в цілому.

Загалом застосування ввізного мита знижується життєвий рівень споживачів і за їх рахунок частину збитків перерозподіляє на користь вітчизняних виробників аналогічної до імпортованої продукції.

1. Поняття ввізного мита та його регулююче значення

Одним із найбільш поширених інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності є ввізне (імпортне) мито. Відповідно до запропонованої класифікації митного тарифу мито на імпорт та ввізне мито за своєю економічною природою є еквівалентними поняттями. Воно нараховується на товари та інші предмети при їх ввезенні на митну територію країни.

Основні цілі застосування імпортного мита — це:

- створення сприятливих умов для розвитку національного виробництва;
- регулювання конкурентного впливу іноземних товарів на ринок України з метою встановлення добросовісної конкуренції;
- вплив на господарську діяльність і соціальну обстановку як складової механізму ціноутворення;
- формування раціональної структури споживчого ринку, яка ґрунтується на збалансованій пропозиції внутрішніх та зовнішніх ресурсів, а також на ескалації митного тарифу;
- захист окремих галузей економіки від можливого заподіяння їм суттєвих збитків від іноземних виробників;
- збільшення доходної частини Державного бюджету;
- сприяння структурній перебудові економіки України;
- сприяння оптимізації співвідношення експорту та імпорту держави, валютних витрат і надходжень, досягненню оптимального торговельного балансу;

- вирішення торговельно-політичних цілей у взаємовідносинах з іноземними державами, їхніми союзами та групами, тобто використання митного тарифу з метою поступок на міжнародних переговорах [1].

Хоча імпордне мито — найпопулярніший захід системи економічного інструментарію регулювання зовнішньоекономічної діяльності, але часто його доля в структурі митних платежів не сама суттєва, так нарахування з податку на додану вартість значно перевищують надходження з мита при ввезенні товарів. Визначити вплив мита на загальний рівень товарних цін у країні значно важче, ніж розрахувати підвищення цін на імпортні товари. Проте деякі автори, здійснивши такі розрахунки, доводять, що втрати споживачів від загального підвищення внутрішніх цін, яке було результатом застосування імпортного мита в економічно розвинутих країнах, у 4-5 разів перевищували суму стягнутого мита [2].

Реалізації зазначених цілей певною мірою має відповідати структура митного тарифу, яку умовно можна поділити на три рівні ставок мита, що існують на даний час. Кожний рівень має відповідати стадії обробки продукції — сировина, напівфабрикати та готові вироби. Даний поділ ґрунтується на принципі ескалації тарифу, тобто підвищення ставок мита у міру зростання ступеня обробки продукції, яка представляє ланки одного технологічного ланцюга (наприклад: каучук — вулканізована резина — гумотехнічні вироби). Поділ на рівні в цілому відповідає основам побудови Гармонізованої системи опису та кодування товарів (далі — ГС) та товарним номенклатурам зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД) багатьох країн світу.

Запровадження митного податку на імпорт відповідає інтересам вітчизняних виробників товарів, які конкурують з імпортом. З одного боку, вони можуть розширити обсяги реалізації, оскільки імпортні товари стають дорожчими і споживачі "переорієнтовують" попит на продукцію вітчизняного виробництва. З іншого боку зростання ціни на імпортні товари дає змогу вітчизняним виробникам теж підвищити ціни і отримати додатковий вигравш.

Крім того, що ввізне мито впливає на інтереси споживачів і виробників, воно також є важливим джерелом доходів для державного бюджету. Розмір цього доходу визначається як добуток ставки імпортного податку на обсяг імпорту, який підлягає оподаткуванню.

Важливо, також, підкреслити, що ввізне мито буде лише тоді давати дохід державі, коли воно є обмежувальним, тобто не настільки високим, щоб повністю перекрити дорогу імпортним товарам. Заборонне мито доходу державі не дає.

Потрібно пам'ятати, що, запроваджуючи імпортне мито, держава водночас і витрачає певні кошти, пов'язані з розробкою самого тарифу, оформленням відповідної документації, утриманням митної служби тощо. Іншими словами, доходи від мита частково "поглинаються" самою тарифною системою, а тому чистий ефект для держави буде дещо меншим від очікуваного.

За економічним змістом і характером дії імпортне мито належить до вартісних ринкових регуляторів зовнішньоторговельного обороту, тобто як будь-який податок мито збільшує ціну товару і знижує його конкурентоспроможність. Крім того, що ввізне мито впливає на інтереси споживачів і виробників, воно також є важливим джерелом доходів для державного бюджету.

Внаслідок запровадження ввізного мита виграють виробники та державний бюджет, а програють споживачі. Це означає, що імпортне мито призводить до перерозподілу доходів від споживачів на користь державного бюджету та виробників у галузях, які конкурують з імпортом.

Разом з тим сукупний виграш виробників і держави, в сумі, насправді є меншим, аніж втрати споживачів. Таким чином, імпортне мито призводить до чистих втрат добробуту нації. Для того щоб кількісно оцінити ці чисті втрати,

потрібно знати розмір ввізного мита, а також скорочення обсягу імпорتنих надходжень або цінову еластичність попиту на імпорт.

Залежність рівня митного оподаткування від рівня обробки товару має на меті, насамперед, захист національної обробної промисловості. Якщо розглядати структуру за рівнем ставок, то за модель можна взяти структуру, граничний рівень якої на даний час найбільш пристосований до економічних умов та проблем України, зокрема імпорт промислової сировини, як правило, здійснюється безмитно або оподатковується низькими ставками мита, в той час як на напівфабрикати та особливо готові вироби ставки мита суттєво зростають. На практиці дана закономірність наступна: сировина та матеріали — 0-5%; напівфабрикати та комплектуючі — 5-15%; готові вироби — 15-30%.

Тарифна ескалація особливо відчутна в економічно розвинутих країнах. У такий спосіб вони стимулюють виробництво сировини в країнах, що розвиваються і консервують їх технологічну відсталість, тому що тільки з сировинною продукцією, мито на яку мінімальне, країни, що розвиваються реально можуть пробитися на ринки економічно розвинутих країн, а ринок готової продукції для них практично закритий [3]. Це стосується й України, експортні товари якої є переважно сировинними або з низьким рівнем обробки, а вийти на світовий ринок готової продукції за існуючої тарифної ескалації для неї вельми проблематично.

Разом з тим, слід зазначити, що тарифна ескалація дозволяє країні імпортеру стимулювати виробництво чи переробку певного товару на її території. Так, в січні 2002 року з метою стимулювання фасування чаю в Україні були підвищені пільгові ставки ввізного мита на фасований чай в упаковках масою до 3 кг. — з EURO 0,2 за 1кг. до EURO 0,4 за кг (повна ставка — EURO 0,4 за кг). По відношенню до продукту, який ввозиться в упаковках масою більше 3 кг, діє нульова ставка мита.

Підвищення ступеня захисту окремих галузей економіки може відбуватися не тільки за рахунок підвищення ставки імпортного мита, але й шляхом вибіркового його зниження, у першу чергу, на ті товари, які є складовою готової продукції, що виробляється (вузли, агрегати, комплектуючі, які ввозяться з-за кордону). Такий спосіб підвищення митного протекціонізму за сучасних умов використовується досить активно у зв'язку з розширенням міжнародної торгівлі напівфабрикатами, вузлами, комплектуючими.

Аналіз механізму впливу мита на ціни і конкурентоспроможність товару дає змогу зробити ще один висновок: ефективність тарифного протекціонізму визначається не тільки абсолютною величиною ставки мита. Зіставлення структури митного тарифу, структури внутрішнього виробництва і структури імпорту економічно розвинутих країн світу показало, що рівень протекціоністського захисту готового виробу залежить не тільки від рівня обкладання митом самого готового виробу, але й від рівня мита на ті складові і матеріали, які імпортуються для виготовлення даного виробу [4].

Як вже зазначалось вище, механізм впливу мита на ціни багатогранний, тому ефективність мита, а отже, й оцінка його ефективного рівня — залежать від багатьох факторів. Необхідно врахувати й те, що ставки митних тарифів зростають в період погіршення економічної кон'юнктури і знижуються в період підвищення ділової активності.

Побудова імпортного тарифу, який застосовується в Україні, має ґрунтуватись на таких основних принципах, як:

- ескалація митного тарифу — це підвищення ставок мита у міру зростання ступеня обробки продукції;
- ефективний митний тариф — це встановлення низьких ставок для товарів, необхідних для розвитку виробництва з високою часткою новоствореної вартості;

- поповнення доходної частини Державного бюджету за рахунок встановлення високих ставок мита для товарів з малою еластичністю попиту;
- згідно з теоремою симетрії Лернера, імпортне мито — це податок і на експорт, оскільки воно підвищує реальний курс національної валюти і знижує користь експорту;
- здійснення структурної перебудови національної економіки та її розвиток мають привести до раціоналізації тарифу і поступового зниження ставок імпортного мита у міру підвищення конкурентоспроможності внутрішнього виробництва, основним показником якої є зростання експорту.

Якщо експорт товару збільшується, то необхідно знижувати ставки імпортного мита на сировину та комплектуючі, які використовуються для цього виробництва, а зниження ставок на кінцеву продукцію може бути обумовлено торговельно-політичними міркуваннями.

Як було зазначено вище, імпортне мито формується на основі різниці між світовими і національними цінами. Тому як метод політики протекціонізму ввізне (імпортне) мито використовують практично усі країни світу і досить часто. Тільки в економічно розвинутих країнах, як правило, рівень імпортного мита відносно низький, а в менш розвинутих країнах, де високі національні витрати, рівень імпортного мита досить високий.

Як свідчить світовий досвід, для того щоб рівень митно-тарифного захисту був ефективним, він має бути не вище 10-15% митної вартості товару. Відповідно до існуючих домовленостей у рамках СОТ до тарифних піків, тобто максимальних ставок мита, належать усі ставки, які перевищують 10%. Максимальна межа мита не має перевищувати 30%. Перевищення даного рівня призводить не до збільшення надходжень до Державного бюджету країни, а навпаки — до їх скорочення. Більше того, високі ставки мита і податків на імпорт не захищають національних товаровиробників, а призводять до значного

порушення умов конкуренції на внутрішньому ринку. Крім цього, високі ставки митного тарифу стимулюють розвиток корупції і контрабанди в країні [5].

За міжнародними стандартами, рівень та вплив інструментів митно-тарифного регулювання можна визначити за такою шкалою:

Таблиця 1.1.

Рівень середньозваженої ставки	Вільний	Відкритий	Помірний	Обмежувальний	Заборонений
	0	0 - 10	10 - 15	15 - 40	40 – 100

Необхідно зазначити, що за результатами Уругвайського раунду (1994 р.) країнам з перехідною економікою, бажаючим приєднатися до системи ГААТ/СОТ, дається семирічний перехідний період для адаптації своїх економік до жорстких вимог, які випливають із зобов'язань кожної держави, що приєднується до даної системи, максимально лібералізувати свою зовнішню торгівлю [6].

За результатами Уругвайського раунду переговорів, середній рівень митного обкладення промислових товарів (за винятком нафти) знижено на 38-40%, тобто з 6,3% до 3,9%. В Україні ситуація інша, і це, передусім, пов'язано зі станом економіки. На даний момент визначена верхня межа — 30%. Кількість ставок ввізного мита, рівень яких перевищує встановлену межу, складає близько 20%. Потрібно зазначити, що Концепцією трансформації митного тарифу України передбачено поступове зниження верхньої межі, і наступний етап — 20%.

Розрахунки основних показників митного тарифу свідчать про поступовий рух у напрямі приведення до норм міжнародного законодавства. Спостерігається тенденція до поступового зниження середньоарифметичної ставки ввізного мита, зокрема, станом на 1.06.99 р. вона складала 12,72%. Але при цьому слід зазначити, що зростають абсолютні показники тарифного відрахування. Так, якщо в 1998 р. митниця з 1 тис. дол. США товару брала всього 115-140 грн мита, то в 2000 р. ця величина складала 210-215 грн.

На даний час кількість товарних підпозицій, на які встановлено ставки ввізного мита 30% і більше, складає близько 20% від загальної кількості товарних підсубпозицій. Згідно з Меморандумом про економічну політику між Україною та МВФ з 1.07.98 до 30.06.2001 р [7].

Товари, які не обкладаються ввізним митом відповідно до національного законодавства, можна класифікувати на дві групи.

1. Звільнення від обкладення митом, тарифні пільги та преференції відповідно до митного законодавства України, основними з яких є Митний кодекс України, Закон України "Про Єдиний митний тариф" та Декрет Кабінету Міністрів України "Про Єдиний митний тариф України".

До цієї групи належать:

- товари та інші предмети, що ввозяться на митну територію України і походять з іншої території, з яких стягувалось мито при первісному ввезенні на митну територію України та тимчасовому вивезенні за її межі;
- товари та інші предмети, що ввозяться на митну територію України за рахунок коштів Державного валютного фонду України, місцевих валютних фондів;
- товари та інші предмети, що ввозяться на митну територію України за рахунок іноземних кредитів, що надаються під гарантію Кабінету Міністрів України;
- засоби захисту рослин і тварин, калійних і фосфатних добрив, що ввозяться на митну територію України;
- товари та інші предмети, що тимчасово ввозяться на митну територію України і призначені для зворотного вивезення за її межі в установлені строки у незмінному стані або у відремонтованому вигляді;

- майно, що ввозиться в Україну за договорами (контрактами) про спільну інвестиційну діяльність.

2.Звільнення від обкладення митом, тарифні пільги та преференції відповідно до інших законодавчих актів України.

Дану групу становлять:

- вантажі з гуманітарною допомогою, що надходять на митну територію України від іноземних, юридичних і фізичних осіб за умови подання відповідного підтвердження Комісії з питань координації приймання, транспортування, охорони та розподілу гуманітарної допомоги із зарубіжних країн при Кабінеті Міністрів України;

- насіння, що ввозиться для проведення наукових досліджень та для державного сортовипробовування;

- товари, звільнені від обкладення ввізним митом відповідно до Указу Президента України "Про заходи щодо інвестування розвитку генеруючих потужностей електроенергетики України";

- обладнання та матеріали, призначені для власної інформаційної діяльності засобів масової інформації, виробництва і розповсюдження їхньої інформаційної продукції відповідно до Закону України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів" [8].

Відповідно до міжнародного законодавства, звільнення від обкладення митом, тарифні пільги та преференції діють на підставі міжнародних договорів (двосторонніх та багатосторонніх угод), зобов'язань України, а також міжнародних звичаїв за принципом взаємності.

Залежно від суб'єкта податкової пільги можна поділити на дві групи — звільнення від сплати тарифного податку окремих осіб, які не є

резидентами, та осіб, які є резидентами України. Прикладом пільг за першою ознакою можуть слугувати пільги, які надаються на товари і послуги, передбачені для власних потреб дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав та представництв міжнародних організацій в Україні, а також для особистих потреб дипломатичного персоналу та членів їх сімей.

До юридичних осіб, що отримали пільги за другою ознакою, відносяться підприємства, які зареєстровані на території України і мають відповідні пільги: товари та інші предмети, що ввозяться на митну територію України всеукраїнськими та міжнародними об'єднаннями громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (за переліком організацій товарів та граничних обсягів їх ввезення в Україну, затверджених Кабінетом Міністрів України); майно, що ввозиться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями; техніка, устаткування, майно й матеріали, що ввозяться на митну територію України розвідувальними органами України та призначені для власного використання цими органами.

Наслідки запровадження системи пільг у сфері тарифного регулювання міжнародних економічних відносин — неоднозначні. З одного боку, позитивні зміни відбуваються у структурі зовнішньоекономічних зв'язків, з іншого — має місце негативний вплив на економічну ситуацію в країні, оскільки від системи існування пільгового режиму сплати ввізного мита, яким користуються понад 200 суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (чорнобильські організації, підприємства з іноземними інвестиціями, банківські установи, релігійні організації, установи та організації, які забезпечують діяльність вищих органів державного управління та ін.) втрачає насамперед Державний бюджет. Так, у 1998 р. умовні нарахування платежів та податків відповідно до пільг, наданих законодавством, склали 5,3 млрд грн, фактично ж до Державного бюджету було спрямовано митними органами майже вдвічі менше коштів. У 2000 р. пільги за даною групою становили 2,69 млрд грн.

Але головний недолік, полягає в тому, що порушуються умови функціонування конкуренції як рушійної сили формування ринкової моделі господарювання. За наявності пільг велика частка високоліквідних товарів ввозиться в Україну через комерційні структури. Основним видом діяльності окремих суб'єктів господарювання стала власне реалізація їх пільгового статусу. Так, надходження від митних органів у 1999 р. становили 4,74 млрд грн, що становило 25 % реальної частини доходів країни. За нашими підрахунками, поновлення пільг для спільних підприємств у 1999 р. зменшило бюджетні надходження на 8 млрд грн, а коли б митні платежі нараховувались не умовно, то бюджет отримав би 13 млрд грн.

Наслідки політики держави у сфері митного регулювання (обмеження чи стимулювання) імпорту в періоді, що аналізувався, засвідчують, що зміни у ставках мита та зміни обсягів імпорту були неадекватними [9].

Отже, обсяги імпорту переважно змінювались не завдяки цілеспрямованим заходам держави у сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а під дією певних факторів, а також власних мотивів тих чи інших суб'єктів регулювання, які здійснювали державну політику в даному періоді. Тому формування чинного на певний відрізок часу митного тарифу має провадитись виходячи не лише з економічних інтересів окремих суб'єктів господарювання, а й з урахуванням загальнодержавних інтересів залежно від реального стану економіки країни, тобто необхідно враховувати такі фактори, як конкурентоспроможність вітчизняної продукції, можливість внутрішнього виробництва та строків освоєння продукції, ступінь дефіцитності товару, рівень його виробничої та соціальної значущості, збереження та створення нових робочих місць, можливості залучення іноземних та стимулювання внутрішніх інвестицій. Водночас варто зауважити, що врахування цих чинників може призвести до відхилення від наведеної вище базової схеми побудови тарифу. Періодичність коригування діючих на певний момент часу ставок митного тарифу повинна визначатись на базі динаміки розвитку економіки країни.

2. Практика адміністрування ввізного мита в Україні.

На розвиток вітчизняної економіки у 2015 році мали суттєвий вплив як сформовані у попередніх роках зовнішні та внутрішні дисбаланси, так і несприятлива цінова кон'юнктура на зовнішніх ринках, військовий конфлікт на сході України, анексія АР Крим і м. Севастополя та торговельні обмеження з боку Російської Федерації.

Протягом року економічні показники у східних областях, які мають значну частку у загальноукраїнських показниках, з кожним місяцем все більше погіршувалися та на кінець 2015 року становили: у Донецькій області індекс промислової продукції у грудні 2015 року скоротився на 49,1 відсотка проти грудня 2014 року, у Луганській області – на 83 відсотки; обсяги будівництва зменшилися у Донецькій області на 49,9 відсотка, у Луганській області – на 54,1 відсотка; обсяги роздрібної торгівлі скоротилися у Донецькій області на 37 відсотків, у Луганській області – на 49 відсотків.

У цілому обсяги промислового виробництва в Україні за 2015 рік скоротилися на 10,1 відсотка порівняно з 2014 роком, найбільше в експортоорієнтованих галузях: машинобудуванні – на 20,6 відсотка, металургії – на 14,5 відсотка, виробництві хімічної продукції – на 14,2 відсотка.

Збитки великих та середніх підприємств за дев'ять місяців 2015 року збільшилися у 3,7 раза до 383,5 млрд. гривень та перевищили прибутки на 168 млрд. гривень, що спостерігалось лише у кризовий 2009 рік. Майже половина підприємств вітчизняної економіки у 2015 році працювала збитково.

За даними Державної служби статистики України, реальний ВВП у I кварталі 2015 року порівняно з відповідним кварталом 2014 року зменшився на 1,2 відсотка, у II кварталі – на 4,6 відсотка, у III кварталі – на 5,3 відсотка, а у IV кварталі – на 15,2 (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини зони АТО).

Підтримці економічного розвитку частково сприяло зростання обсягу сільськогосподарського виробництва у 2015 році на 2,8 відсотка порівняно з 2014 роком.

З метою коригування накопичених у 2010–2014 роках зовнішніх дисбалансів та з огляду на критично низькі обсяги валютних резервів, Національний банк України розпочав перехід до гнучкого обмінного курсу, в результаті чого середньозважений курс на міжбанківському ринку зріс з 8,15 гривні за долар США на початку року до 25,77 гривень за долар США станом на кінець року.

Зниження цін та попиту на основні товари українського експорту, обмежувальні заходи з боку Російської Федерації та військовий конфлікт на сході країни вплинули на зовнішньоторговельну ситуацію України. За попередніми даними Національного банку України, у 2015 році експорт товарів та послуг порівняно з аналогічним періодом попереднього року зменшився на 19,5 відсотка. Зокрема, експорт товарів скоротився на 14,4 відсотка за рахунок машин, устаткування, транспортних засобів та приладів – на 29,2 відсотка; продукції хімічної промисловості – на 26,1 відсотка; чорних і кольорових металів та виробів з них – на 13,2 відсотка.

Імпорт товарів та послуг зменшився на 26,6 відсотка. Вищі темпи падіння імпорту товарів та послуг ніж експорту зумовлені тривалим зниженням економічної активності та девальвацією гривні. Імпорт товарів зменшився на 27,4 відсотка за рахунок машин, устаткування, транспортних засобів і приладів – на 38 відсотків; мінеральних продуктів – на 28,2 відсотка; продовольчих товарів та сировини для їх виробництва – на 26,1 відсотка. Надходження до Державного бюджету в 2015 році від ввізного мита становили 11,0 млрд. гривень. Проти 2014 року надходження знизились на 57,3 млн. грн., або на 0,5 відсотка.

Підвищення регульованих тарифів та подорожчання імпортованих товарів, у тому числі паливно-мастильних матеріалів, зумовлене девальвацією гривні,

спричинили прискорення інфляції. Так, споживчі ціни за підсумком 2015 року зросли на 24,9 відсотки порівняно з груднем 2014 року. Індекс цін виробників у грудні 2015 року підвищився на 31,8 відсотка до грудня 2014 року[11].

Динаміка надходжень ввізного мита протягом 2013 – 2014 років та додаткового імпортного збору, млн. грн.

Таблиця 1.2.

		2013	1 кв 2013	2014	1 кв 2014	1 кв 2015	Станом на 01.06.2015
15010 000	Ввізне мито, з них	13264,64	2877,04	12388,62	2415,22	6252,04	12510,70
	Мито на товари, що ввозяться суб'єктами підприємницької діяльності	10944,35	2348,74	10896,35	2044,96	3018,48	4733,30
	Додатковий імпортний збір	x	x	x	x	2723,78	6949,91

В загальних надходженнях ввізного мита за 5 місяців 2015 року ввізне мито на товари, що ввозяться суб'єктами підприємницької діяльності складає 37,8%, додатковий збір 55,6%, інше становить 6,6%, тоді як у 2014 році цей показник складав 88%.

Рис. 1. 1. Динаміка надходжень ввізного мита протягом 2013 – 2014 років та додаткового імпортного збору, млн. грн.

Надходження **ввізного мита** до державного бюджету на 2016 рік розраховані та визначені в сумі **31 472 млн. гривень**.

У 2014-2015 роках ввізне та вивізне мито забезпечували в середньому 3,37% від загального обсягу доходів зведеного бюджету України та мали тенденцію до спаду.

Протягом 2014-2015 років найменший темп приросту надходжень від ввізного мита до зведеного бюджету України спостерігається у 2015 році порівняно з попереднім роком. Така ситуація зумовлена суттєвим скороченням надходжень від зовнішньоторговельних операцій.

Темпи приросту надходжень ввізного мита до зведеного бюджету України у 2015 році був найменшим за останні роки – 1,2% порівняно з попереднім роком. Це відбулося в результаті надходження ввізного мита до спеціального фонду державного бюджету на 21,8% від плану зі змінами. На зменшення надходжень ввізного мита до спеціального фонду державного бюджету у 2015 році вплинуло скорочення обсягів імпорту засобів наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, на 8,5% до 2014 року.

Вступ України до СОТ суттєво змінив підходи до адміністрування ввізного мита. Зокрема з моменту вступу до СОТ у 2008 в Україні почали діяти чотирі редакції митного тарифу [12]. Протягом 2010-2011 років відбулося підвищення ставок ввізного мита на сировину та напівфабрикати, а також зниження ставок мита на товари кінцевого споживання. Зазначені редакції митного тарифу були спрямовані на збереження фіскальної функції ввізного мита за рахунок імпорту сировини та напівфабрикатів. У довгостроковій перспективі така тенденція може призвести до зниження прибутку підприємств через підвищення витрат виробництва, що в результаті може знівелювати фіскальний ефект від підвищення ставок ввізного мита [13].

Проте обмеження реалізації регулювального потенціалу ввізного та вивізного мита внаслідок необхідності дотримання умов СОТ не означає, що фіскальними і регулювальними ефектами останнього можна знехтувати. В

умовах обмежених фінансових ресурсів Україна не готова до скасування експортного мита. Навпаки, ставки ввізного мита на сировину повинні бути встановлені на граничному рівні, який дозволяється умовами членства в СОТ.

Чинний механізм адміністрування ввізного та вивізного мита є важливим інструментом, який повинен забезпечувати своєчасність наповнення державного бюджету країни, сприяти розвитку зовнішньої торгівлі та створенню прозорих умов ведення бізнесу на її території в межах чинного законодавства.

3. Шляхи активізації регулюючого потенціалу ввізного мита в умовах Євроінтеграційних процесів.

Міжнародна торгівля є формою зв'язку між товаровиробниками різних країн, що виникає на основі міжнародного поділу праці, і виражає їхню взаємну економічну залежність. У літературі часто дається наступне визначення: “Міжнародна торгівля являє собою процес купівлі і продажі, здійснюваний між покупцями, продавцями і посередниками в різних країнах” [13]. Міжнародна торгівля включає експорт і імпорт товарів, співвідношення між якими називають торговельним балансом. У статистичних довідниках ООН наводяться дані про обсяг і динаміку світової торгівлі як сум вартості експорту всіх країн світу.

У загальному виді міжнародна торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і в такий спосіб збільшувати загальний обсяг виробництва. Суверенні держави, як і окремі особи і регіони країни, можуть виграти за рахунок спеціалізації на виробках, що вони можуть робити з найбільшою відносною ефективністю, і наступного обміну на товари, що вони не в змозі самі ефективно робити.

Структурні зрушення, що відбуваються в економіці країн під впливом НТР, спеціалізація і кооперування промислового виробництва підсилюють взаємодію національних господарств. Це сприяє активізації міжнародної торгівлі. Міжнародна торгівля опосередуючі рух усіх міжкраїнових товарних потоків, росте швидше виробництва. Відповідно до досліджень зовнішньоторговельного обороту, на кожні 10% росту світового виробництва приходить 16% збільшення обсягу світової торгівлі. Тим самим створюються більш сприятливі умови для його розвитку. Коли ж у торгівлі відбуваються збої, сповільнюється і розвиток виробництва.

Під терміном “зовнішня торгівля” розуміється торгівля якої-небудь країни з іншими країнами, що складається з оплачуваного ввозу (імпорту) і оплачуваного вивозу (експорту) товарів.

Різноманітна зовнішньоторговельна діяльність підрозділяється по товарній спеціалізації на торгівлю готовою продукцією, торгівлю машинами й устаткуванням, торгівлю сировиною і торгівлю послугами.

Розвиток зовнішньої торгівлі, зокрема нарощування експорту країни на світовому ринку, збільшення або, принаймні, збереження його питомої ваги у світовій торгівлі є надзвичайно важливим чинником функціонування національної економіки будь-якої держави.

Зовнішня торгівля є одним із головних стабілізуючих факторів національної економіки. Протягом останніх років, внаслідок зростання експорту, його питома вага у ВВП збільшилася від 17,9 % до понад 40 %, що забезпечило зростання кількості робочих місць і значною мірою сприяло виведенню економіки України з кризи. Не останню роль в цьому зіграла виважена політика митно-тарифного регулювання.

Реалізація вимог щодо ефективного митно-тарифного регулювання пов'язана з певними потенційними загрозами забезпеченню національних інтересів України. «Відкритість» національної митної території для міжнародної торгівлі може завдавати державі економічних збитків: недонадходження до бюджету внаслідок викривлення митної вартості товарів, шкода здоров'ю й безпеці споживачів, контрабанда потоків тощо.

В таких умовах є доцільним:

- підвищити ефективність національної митної політики в сфері забезпечення невідкладного реагування на зовнішні загрози;
 - протидіяти можливим негативним наслідкам таких загроз;
 - забезпечити економічні інтереси держави;
- максимально використати в національній системі регулювання міжнародні правила і вимоги [14].

Істотне збільшення масштабів ввезення до України товарів у 2008 році з Казахстану (у 4 рази), Грузії (на 72%), Польщі (на 50%), Італії (на 42%), Білорусі (на 33%), Китаю (на 28%), Німеччини (на 26%) висвітлює проблему

браку технологічних та фізичних потужностей митної служби для оперативного й ефективного здійснення відповідних митних процедур.

Протягом останніх років відбулися значні прогресивні зрушення в удосконаленні національної митної політики.

В ній є такі здобутки:

1. Поліпшення взаємодії митних органів із суб'єктами господарювання, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Цей захід спрямовано на забезпечення лібералізації сфери зовнішньої торгівлі й водночас подолання тіньових механізмів ввезення в Україну товарів і створення надійних бар'єрів для надходження на споживчий ринок продукції без сплати визначених чинним законодавством податків і зборів. Завдяки такій взаємодії (підписано 8 меморандумів та 5 протоколів про співпрацю між Державною митною службою України (ДМСУ) та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності) забезпечено зростання додаткових надходжень до державного бюджету України в результаті коригування митної вартості товарів.

2. Активізація роботи з приведення законодавства України у сфері захисту прав інтелектуальної власності до світових стандартів із метою посилення протидії незаконному переміщенню товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності.

3. Налагодження ефективної взаємодії з митними службами суміжних держав та найбільших торговельних партнерів України з метою виявлення корупційних тіньових схем у зовнішньоекономічній діяльності й організованих угруповань, що здійснюють злочинну діяльність у зовнішньоекономічній сфері та займаються легалізацією (відмиванням) кримінальних коштів.

4. Досягнення певного прогресу в розвитку системи електронного декларування товарів, що сприяє прискоренню й спрощенню процедур здійснення митного контролю та оформлення товарів і транспортних засобів.

5. Вживання низки заходів щодо нормативного забезпечення недопущення ввезення в Україну харчових продуктів незадовільної якості, зокрема м'ясопродуктів.

Україна буде демократичну, соціальну, правову державу, і процеси, які відбуваються в суспільстві, під час налагодження господарських зв'язків, у зовнішньоекономічних відносинах, що виникають і будуються на нових засадах, мають перебувати під державним контролем. Держави з різними формами правління «...здійснюють контроль і впливають у такий спосіб на формування відносин у суспільстві, при цьому характер контролю й заходи, які його супроводжують, свідчать і про характер державної влади, і про її спрямованість, відповідність проголошеним принципам розвитку» [15].

Розроблено алгоритм оптимізації ставок імпортного мита в період лібералізації та становлення національного митного тарифу. Запропонована відповідна оптимізаційна економіко-математична модель, подібно до окремих вітчизняних методик, передбачає три підходи до оптимізації імпортних тарифів в залежності від виду товарів (пріоритетні, конкурентоспроможні, товари “критичного імпорту”). Основою для визначення оптимального митного тарифу у розробленій економіко-математичній моделі традиційно обрано різницю між вітчизняною та світовою ціною на певний товар.

Вважаю, що надійний і безподатковий доступ до імпортних виробничих ресурсів найкраще забезпечується одночасним використанням принаймні трьох різноманітних схем. Хоча кожна з них може відповідати досягненню конкретних експортних цілей, але схеми повинні бути доступні всім діючим і потенційним експортерам. Дані схеми мають і певні недоліки. Вони можуть тимчасово скоротити обсяг державних надходжень, а за високого рівня протекціонізму такі схеми створюють умови для різноманітних зловживань. Розробка і реалізація схем потребують уваги політиків і значних адміністративних витрат з боку держави.

Однак, незважаючи на набуття чинності з 1 січня 2004 року Митним кодексом України, ситуація в галузі митного контролю та митного оформлення залишається непростюю. Кількість нормативно-правових актів, що регулюють митну справу, не свідчить на користь якості регулювання правовідносин, що виникають у цій сфері. Недосконалість системи митного законодавства

позначається на всій системі національного законодавства та розвитку митного права.

Беручи до уваги зазначені тенденції й умови правового регулювання митного контролю та митного оформлення, пріоритетами у цій сфері мають стати:

– підвищення рівня захисту національних інтересів держави за допомогою інструментів митної політики з одночасним збалансованим упровадженням міжнародних вимог та стандартів;

– спрощення митних процедур за рахунок покращення системи управління ризиками, що дасть змогу зосередитися на ідентифікації й інспектуванні високоризикованих вантажів;

– створення максимально сприятливого середовища для учасників зовнішньоекономічної діяльності з метою активізації здійснення ними експортно-імпортних операцій;

– підвищення ефективності оперативного виявлення та протидії негативним явищам у зовнішній торгівлі, які є потенційними загрозами безпеці й інтересам держави.

Для цього необхідно:

– створити сприятливі нормативно-правові умови розширення прав митних органів у частині доступу до інформації, що міститься в базах даних інших органів державної влади;

– забезпечити умови для ширшого застосування принципів постаудитконтролю у здійсненні митного контролю та поступового відходу від практики стовідсоткового фізичного огляду товарів;

– розробити національну концепцію створення та функціонування уповноважених операторів торгівлі з метою підвищення безпеки переміщення міжнародних вантажів і створення вигідних умов для учасників зовнішньоекономічної діяльності. Статус уповноваженого оператора мають отримувати суб'єкти ЗЕД, які відповідатимуть законодавчо встановленим критеріям (такими критеріями можуть бути: відсутність недобросовісних дій

під час здійснення зовнішньоекономічних операцій, відсутність недостовірної та суперечливої інформації у товаросупровідних та фінансових документах, відсутність незаконних дій під час здійснення ЗЕД тощо). Отримання статусу передбачає для уповноваженого оператора торгівлі такі вигоди: значне спрощення процедур митного оформлення товарів, зменшення витрат на бюрократичне оформлення шляхом скорочення переліку обов'язкових документів, зменшення витрат на проведення процедур із розмитнення товарів тощо. Має бути передбачена можливість втрати статусу уповноваженого суб'єкта через недобросовісні дії із внесенням його до переліку суб'єктів підвищеного ризику Держмитслужби;

– розробити програму реформування процедур митного оформлення, що ґрунтується на цілковитій автоматизації процесів, упровадженні методик управління ризиками, профілювання й вибірковості. Для цього посилити взаємодію з іноземними експертами з метою запозичення відповідного зарубіжного досвіду;

– розширити застосування системи управління ризиками, що об'єднує індикатори ризику, розроблені в рамках діяльності митних та прикордонних органів, а також забезпечити відповідність цієї системи на оперативному рівні Рамковим стандартам безпеки та спрощення світової торгівлі ВМО. Для цього необхідно забезпечити єдині стандарти обміну даними на міжвідомчому рівні між українськими правоохоронними та іншими відповідальними органами, які здійснюють моніторинг і контроль зовнішньоекономічних операцій, а також володіють оперативною інформацією;

– створити єдину систему використання попередньої інформації відповідно до положень Рекомендацій щодо інформаційних технологій Кіотської конвенції та Рекомендацій з інтегрованого управління ланцюгом постачання товарів Всесвітньої митної організації з метою оперативного виявлення потенційно небезпечних вантажів та запобігання наслідкам увезення недоброякісної, екологічно-, санітарно- й іншої небезпечної продукції ще на початковій стадії руху [16].

За ступенем заохочення імпорту ввізне мито диференціюється за наступними видами: преференційне, пільгове, повне.

Преференційне мито – найкраще мито, яке встановлюється державою для створення особливо сприятливого режиму для одного чи декількох держав при ввезенні всіх або окремих груп імпортованих тарифів. Преференційне мито надається на засадах взаємності чи в одnobічному порядку, але без поширення принципу найбільшого сприяння на треті країни. Це мито широко використовується країнами розвинутою ринковою економікою.

Рівень преференційних мит, наданих країнам з розвинутою промисловістю на товари з країн, що розвивають різний імпорт з найменш розвинених країн здійснюється здебільшого на безпечній основі, а з інших випадках – підлягає, як правило, накладанню мита в розмірі звичайних ставок.

В Україні преференційне мито застосовується до товарів та інших предметів, які походять з держав, що входять разом з Україною до митних союзів або утворюють з нею спеціальні митні зони, і в разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами за участю України.

У зв'язку з відсутністю переліку країн, до товарів яких застосовується преференційний режим митного накладення, та міжнародних угод про створення митного союзу або спеціальних митних зон, преференційні ставки мита, передбачені митним тарифом, сьогодні в Україні не застосовуються.

Пільгове мито – це мито, що створює режим найбільшого сприяння імпорту товарів з країн та економічних союзів, з якими Україна уклала торгово-економічні угоди з наданням режиму. Таким чином, іноземні суб'єкти господарської діяльності цих країн чи союзників мають пільгові ставки ввізного мита.

В даний час діє перелік країн, з якими Україна уклала торгово-економічні угоди з наданням режиму найбільшого сприяння або національного режиму. При ввезенні до митної території товарів та інших предметів, які походять з зазначених у переліку країн застосовуються пільгові ставки ввізного мита [17].

Повне мито – це мито, яке застосовується до товарів, що походять з країн, які не увійшли до переліку держав, з якими укладено угоди про вільну торгівлю та торгово-економічні угоди з наданням режиму найбільшого сприяння або національного режиму, а також до товарів, країну походження яких не встановлено.

Законом України від 03.04. 97 за №170/97-ВР "Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань обкладання ввізним митом товарів та інших предметів, що ввозяться на митну територію України" визначено перелік країн, з якими укладено торговельно-економічні угоди з наданням режиму найбільшого сприяння або національного режиму, і перелік країн, з якими підписано угоди про вільну торгівлю.

Визначення країни походження товарів відбувається відповідно до статті 18 Закону України "Про єдиний митний тариф" та різних міжнародних угод, в яких бере участь Україна.

Рада глав урядів СНД 25.09. 93 р. ухвалила Рішення про правила визначення країни походження товарів. Цим рішенням передбачені такі умови і правила звільнення від сплати мита:

- безпосередня закупівля;
- пряме відвантаження;
- пряме транспортування, якщо ці операції здійснюються відповідно

до умов, передбачених двосторонніми міжнародними договорами про вільну торгівлю.

Такі митні пільги можуть бути надані за наявності сертифікату походження товару за формою СТ-1 [18].

Якщо товари ввозять в Україну з країн Балті, то окремими угодами передбачено подання сертифікатів походження товару типу EUR-1, або EUR-2, якщо вартість не перевищу суму 3000 EURO.

Зміст поняття "безпосередня закупівля" означає, що для звільнення від сплати імпортного мита український суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності

повинен укласти контракт купівлі-продажу безпосередньо з резидентом тієї країни, звідки відбувається експорт цього товару.

Зміст поняття "пряме відвантаження" полягає в тому, що експорт товару має відбутися з тієї країни, яка видає сертифікат походження товару своєму резидентові під конкретну партію або на всю сукупність експортних товарів, зазначених у контракті.

В промислово розвинених країнах прийнято національні антидемпінгові закони (в США- у 1921 р., Великобританії 1957р., Франції - 1958 р., ФРН - 1962 р., Італії - 1963 р., Україні - 1998 р.), які встановлюють правила стягнення та розрахунку антидемпінгового мита. Антидемпінгове мито, як правило, стягується з імпортованих товарів або реалізованих за непридатними цінами, або завезених з країн, які субсидують експорт.

Антидемпінгове мито підвищує ціни на іноземні товари на внутрішньому ринку. Тому використання цього мита загострює протиріччя між країнами і спричиняє митні війни. Міжнародне співтовариство неодноразово намагалося створити міжнародні угоди, які регулюють застосування антидемпінгового мита.

Антидемпінгове мито в нашій державі застосовується:

- по-перше, у разі ввезення до митної території України товарів за ціною істотно нижчою від їх конкурентної ціни в країні експорту на момент цього експорту, якщо таке ввезення завдає або загрожує завдати збитку вітчизняним виробникам подібних чи безпосередньо конкуруючих товарів або перешкоджає організації або розширенню виробництва подібних товарів в Україні;
- по-друге, в разі вивезення за межі N0111101 території України товарів за ціною, істотно нижчою за ціни інших експортерів подібних або безпосередньо конкуруючих товарів на момент цього вивезення, якщо таке вивезення загрожує завдати шкоди загальнодержавним інтересам України.

Ставка антидемпінгового мита не може перевищувати різниці між конкурентною оптовою ціною об'єкта демпінгу в країні експорту на момент

цього експорту і заявленою ціною при його ввезенні до митної території України або різниці між ціною об'єкта демпінгу з України і середньою ціною українського експорту подібних чи безпосередньо конкуруючих товарів на той же період часу.

Компенсаційне мито - це мито, стягнене понад звичайний розмір ввізного мита. Компенсаційне мито застосовується з метою зниження конкурентоздатності імпортованих товарів на внутрішньому ринку і тим самим відіграє протекціоністську роль.

В умовах різкого загострення проблеми збуту іноземні постачальники, які широко користуються в своїй країні державними субсидіями, стали штучно підвищувати конкурентоздатність експортованих товарів шляхом зниження цін. Ставка компенсаційного мита залежить від розміру субсидій і тому може значно перевищувати ставку ввізного мита на той же товар.

В Україні компенсаційне мито застосовується в разі:

- по-перше, ввезення до митної території України товарів, при виробництві, експорті яких безпосередньо або опосередковано надавалася субсидія, якщо таке ввезення завдає або загрожує завдати шкоди вітчизняним виробникам подібних чи безпосередньо конкуруючих товарів або перешкоджає організації або розширенню виробництва подібних товарів в Україні;
- по-друге, вивезення за межі митної території України товарів, для виробництва, експорту яких безпосередньо або опосередковано надавалася субсидія, якщо таке вивезення завдає або загрожує завдати шкоди державним інтересам України.

Ставка компенсаційного мита не може перевищувати виявленого розміру субсидій. Для встановлення факторів, що дають підстави для застосування спеціального, антидемпінгового і компенсаційного мита, проводиться розслідування.

Розслідування проводиться Міністерством зовнішньоекономічних зв'язків за заявою українських або іноземних зацікавлених державних органів,

підприємств, організацій, а також з ініціативи Митно-тарифної ради України [19].

Висновки

Зовнішньоекономічні відносини держави, зокрема України, є надзвичайно важливим економічним сектором діяльності, що сприяє досягненню нею головних, стратегічних цілей. Імпортний митний тариф (ввізне мито) – головний інструмент зовнішньоекономічної діяльності у сфері імпорту надходжень.

Основні види ввізного та вивізного мита – адвалерне, специфічне та комбіноване.

Ввізне мито впливає на життєвий рівень у державі, особливо на споживачів імпортованої продукції, а також на державний бюджет. Виробників, та на світову економіку в цілому.

Загалом застосування ввізного мита знижується життєвий рівень споживачів і за їх рахунок частину збитків перерозподіляє на користь вітчизняних виробників аналогічної до імпортованої продукції. Решту збитків споживачів отримує бюджет держави і певна частина економічних втрат споживачів вистачається для суспільства безповоротно.

Вступ будь-якої держави до митного союзу змінює механізм застосування нею ввізного і вивізного мита і впливає на величину митних надходжень до державної казки. Застосування ввізного мита веде до зниження ціни на внутрішньому ринку для споживачів виробників даного товару.

Доведено доцільність об'єднання в межах Митного тарифу України всіх імпорту та експорту тарифів, в тому числі і особливих видів мита, а також обмеження диференціації митних ставок до четвертого-шостого знаку УКТЗЕД з можливістю більш глибокого рівня деталізації у виключних випадках, що зробить митно-тарифне законодавство більш уніфікованим, чітким і доступним, та сприятиме спрощенню процесу митного оформлення, процедур митного контролю, митно-тарифного адміністрування та прогностичної діяльності в даній галузі на етапі становлення митно-тарифної системи. Визначено напрямки підвищення ефективності застосування окремих видів мита у вітчизняній практиці: стосовно особливих видів мита, які в Україні як

інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності використовуються неповною мірою, – це законодавче закріплення права розпочинати антидемпінгові та антисубсидійні розслідування на підставі інформації Міністерства економіки України або ДМСУ, створення з цією метою відповідної статистично-інформаційної бази та здійснення даними органами виконавчої влади регулярного моніторингу-контролю співвідношень цін і обсягів виробництва вітчизняних та імпортованих товарів; стосовно вивізного мита – це запровадження його лише в якості оперативного регулятора зовнішньої торгівлі з чіткою законодавчою регламентацією строків дії у кожному конкретному випадку та скасування пільг щодо даного виду мита.

Список використаної літератури

1. Гребельник, О.П. Основи митної справи: Навчальний посібник / О П Гребельник. — К.: Центр навчальної літератури, 2003.
2. Злепко Н. П. Вплив імпортного мита на суспільний добробут // Фінанси України. – 2001. – № 10. – С. 112-117 (0,3 д. а.).
3. Бункина М.К. Национальная экономика: Учеб. пособие. – М.: Дело, 2003. – 452 с
4. Власюк О.С. Модельний аналіз динаміки міжгалузевих цінових пропорцій в економіці України. – К.: НІСД, 2004. – 80 с. – (Сер.“Екон.стратегії”;Вип. 5)
5. М. Терещенко: Основи митного законодавства К,: Либідь. 2002 р
6. В. Дубчак: Митна справа: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002 – 310 с.
7. В. Пашко: Митна справа Видавництво наука – К.: 2000р.
8. Борковський І. Історія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 1996р.
9. Ермов А. Д. Основы управление и организация в таможенном деле: Учебн. Пособие- Спб: ИВЭСЭП, С. Петерб. Филиал РТА им. Б. Бобкова, знание, 1999.
10. www.minfin.gov.ua офіційний сайт Міністерства фінансів України
11. www.rada.gov.ua офіційний сайт Верховної ради України
12. www.uaie.com.ua - інформаційний сайт Української асоціації імпортерів і експортерів.
13. Ревенко А. Проблемы формирования национальной экономической безопасности Украины //Экономика Украины. – 2004. – № 11. – С. 15
14. Хэрис, Дж. Мэнвилл. Международные финансы /Пер. с англ. – М.: Информ.-издат. дом Филдинг”, 1999. – 296 с. – (Сер. “Экономика для практиков”).
15. Розвиток зовнішньої торгівлі України та її економічна безпека /В.Г. Андрійчук, О.С. Власюк, А.І. Мокій, В.П.Титаренко; За ред. В.Г. Андрійчука: Моногр. – К.: НІСД, 2003. – 148 с. – (сер. “Екон. стратегії”; Вип. 4).

16. Буковинский А.Е. „Теория международной торговли”. – М.: Дело, 2002. – 327с.
17. Управління зовнішньоекономічною діяльністю /За ред. А. И. Кредитова. – К.: Фенікс, 1996.
18. Мадиярова Д.М. Стратегия формирования внешнеэкономической деятельности.- Алматы: Экономика, 1999. – 184с.
19. Гаджиев К.С. Геополитика. – М.: Междунар. отношения, 2000. – 384с.